

Proč se mi nedaří naučit se anglicky?

5 nejčastějších chyb, které lidi dělají, když se učí cizí jazyk a jak je odstranit, abyste dosáhli skvělých výsledků

MARTIN THOROVSKÝ

2014

Prohlášení

Tento materiál je informačním a vzdělávacím produktem. Obsahuje soubor osobních myšlenek, zkušeností a názorů. Autor nezodpovídá za výsledky, kterých čtenář ve svém studiu dosáhne. Ty jsou pouze v jeho rukou.

Upozornění

Prosím čtenáře, aby respektovali autorská práva. Tento materiál je možno předávat dále třetím osobám, ale není povoleno jej zpřístupňovat na webu ke stažení bez autorova souhlasu.

Obsah

Prohlášení.....	2
Upozornění.....	2
Obsah.....	3
1. Chyba: vytváříme si pasivní slovní zásobu namísto aktivní	5
2. Chyba: nevyužíváme správné smysly	8
3. Chyba: neumíme se učit slovíčka.....	9
4. Chyba: učíme se anglicky, ale myslíme česky	10
5. Chyba: ztrácíme motivaci.	11
Závěrem.....	12

Jazykový antitalent

Co si myslíte o tomto nadpisu? Pokud cítíte, že s Vámi nějak rezonuje anebo se právě usmíváte, pak čtěte dále, tento text je určen Vám! Ve své lektorské praxi jsem se nesetkal s mnoha lidmi, kteří by si o sobě mysleli, že mají talent na jazyky. Dokonce mám takovou zkušenost, že si jsou mnozí lidé přesvědčeni, že se nenarodili s vlohami pro cizí jazyk, a proto se jej prostě nedokážou naučit. Protože se už řada studentů, které jsem vyučoval, přesvědčila o nesmyslnosti takto omezujícího přesvědčení, cítím potřebu jej sdělit i těm, které jsem osobně nevyučoval.

Podívejme se na nejčastější problémy, se kterými se u studentů cizích jazyků setkávám, a zkuste si zodpovědět, zda se alespoň jeden z nich netýká i Vás, čtenáře nebo čtenářky, který/á právě čte tento e-book:

- Stydím se promluvit v cizím jazyce před ostatními, protože se ztrapním.
- Zaboha si na to slovíčko nevzpomenu, ale když mi jej řeknete, tak zjistím, že ho znám.
- Proč mají cizí jazyky tak šílenou gramatiku?
- Slovíčka se sice naučím, ale rychle je zapomenu. Přitom nejsem sklerotik.
- V mém věku už to prostě nejde. V mozku mám „české“ neuronové spoje a ty už nepředělám.
- Já té jejich hatmatilce prostě nerozumím.
- Nemám motivaci učit se jazyk. K čemu?
- Nikdy se to nenaučím.

Ze školy jsme si odnesli určitou představu toho, co je to cizí jazyk a jak se jej máme učit. A protože se většina z nás setkala s cizím jazykem poprvé právě ve škole, tak se nám spojil s (mnohdy neoblíbeným) předmětem, na který se **musíme** učit, abychom nepropadli u zkoušek. Už tady vzniká u mnohých lidí **odpor**, který poté sabotuje jejich snahu jej úspěšně zvládnout.

Tento odpor je poměrně logickou reakcí na nevhodný způsob výuky ve školách, který se často projevuje **nudným výkladem gramatiky** (všimněte si, že nepíší „výkladem nudné gramatiky“, protože gramatika sama o sobě nudná není), dále i **nedostatečným opakováním probírané látky** (místo aby se průběžně opakovaly základy a vytvořily pevné spoje v mozku) a někdy také **autoritativním přístupem učitele**, který nerespektuje individualitu žáků (nutí-li např. učitel sluchově zaměřeného žáka neustále psát nějaké rozvláčné texty a slohovky).

Toto vše vede u lidí k odporu a připojíme-li k tomu u nás tak obvyklé **sebepodceňování**, pak se nelze divit, že nám doma na učebnice jazyka sedá prach. Přitom řešení je velmi jednoduché a lze jej shrnout do šesti krátkých kapitol. Takže si je projdeme.

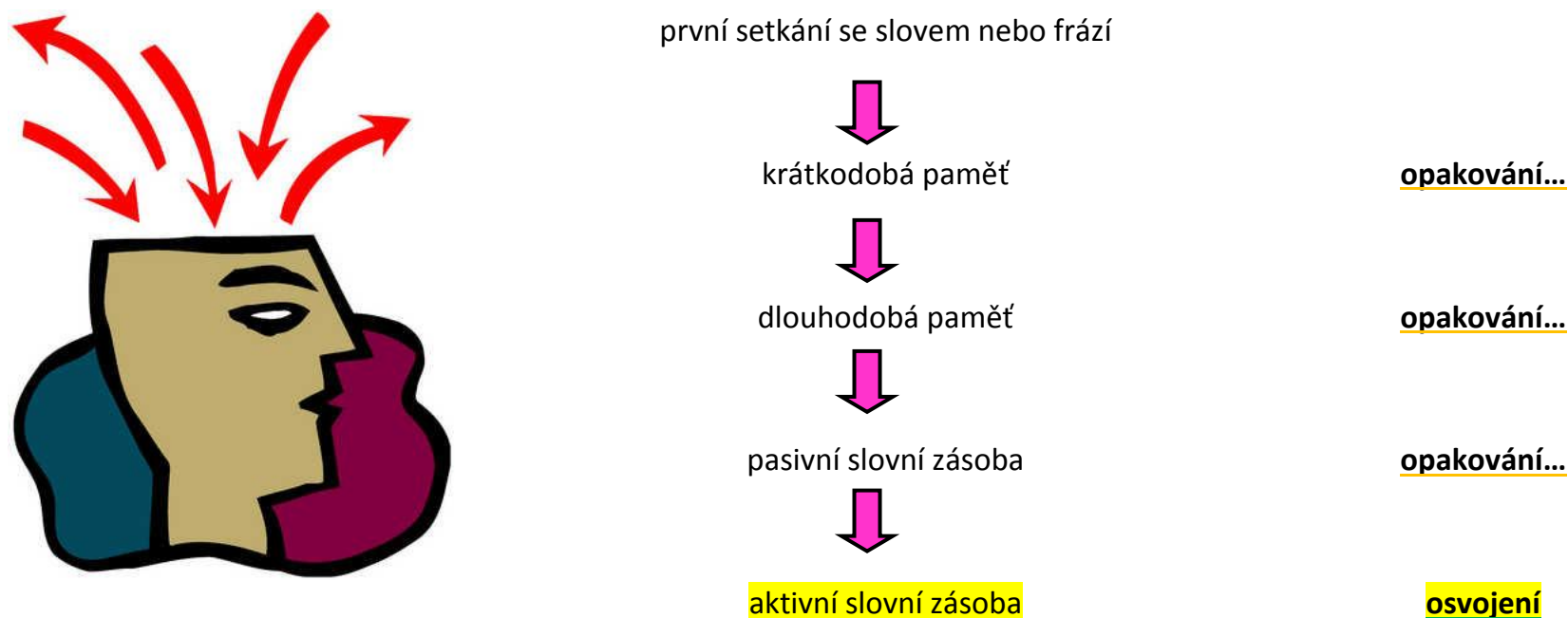
1. Chyba: vytváříme si pasivní slovní zásobu namísto aktivní

Určitě tu situaci znáte – nemůžete si za nic na světě vzpomenout, **jak se to řekne**, ale jakmile to někdo vysloví, tak se praštíte do čela? Je Vám to povědomé? Nestává se to totiž jen při učení se cizímu jazyku, ale stává se nám to i v naší mateřštině. Tento jev je totiž zakotven v tom, že mozek má rychlejší a snadnější přístup k těm slovíčkům, se kterými se **aktivně** setkáváme a v našem případě s těmi, která aktivně **vyslovujeme**.

Je totiž naivní si myslet, že když se naučím nějaké nové slovíčko, tak jej od té doby budu umět kdykoliv použít. Ne! Ve skutečnosti je to totiž tak, že pokud se to slovíčko vůbec v dlouhodobé paměti udrží (a mozek jej „neskartuje“), tak se Vám uloží k „rozpoznání“, nikoliv k „užívání“, a Vy se dostáváte do situace, kdy danému slovíčku rozumíte, ale když jej chcete sami použít, tak si **nevzpomenete**.

Co s tím? Řešení je prosté: slovíčko je potřeba **opakovat**, dokud se nám v mozku nedostane do té „správné přihrádky s nálepkou aktivní slovní zásoba“. Pak teprve můžeme říci, že jsme jej zvládli a že jej umíme používat. Je ale potřeba hned vzápětí dodat, že pokud slovo po delší dobu nebudeme používat, tak jej mozek pravděpodobně nechá „propadnout zpět do pasivní zásoby“.

Schematicky znázorněno, správné učení se slovíčkům probíhá takto:

Jak vidíte na konci tohoto schématu, naší cílovou stanicí pro dané slovíčko je **osvojení**. Osvojení (od slova „svůj“) je proces, při kterém se slovíčko stane „naším“, tj. je uloženo v mozku, začleněno do jeho struktur a připraveno k okamžitému použití.

Klíčem k osvojení je tedy **časté opakování**. Pozor ale, abychom nezaměňovali slova opakování a drill! Drill je něco jiného – mechanický neemotivní a násilný proces, kdy si něco tzv. „vtloukáváme“ do hlavy. Rozdíl mezi opakováním a drilem je nejen v tom, že drill je veskrze nudný až nepříjemný, ale je i pro mozek nepřírozený.

Osvojování slovíček vede k osvojení si jazyka jako celku. Zde je potřeba si ještě uvědomit jednu věc. Může se to zdát triviální, ale někdy neuvědomění si tohoto učení dost znesnadňuje: jazyk se realizuje na čtyřech poměrně odlišných úrovních, jak nám ukazuje obdélník dole:

PASIVNÍ SLOVNÍ ZÁSoba

SLYŠÍM	ČTU
MLUVÍM	PÍŠI

AKTIVNÍ SLOVNÍ ZÁSoba

Těžko se tomu věří, ale toto jsou čtyři zcela odlišné kvadranty. Jejich zvládnutí se ale výborně **doplňuje** a mělo by být součástí všech kvalitních kursů jazyka. Pojdme na další z nejčastějších chyb při učení se.

2. Chyba: nevyužíváme správné smysly

Když jsem vloni vyučoval jednu svou mladou kolegyni, tak si mi postěžovala, že každé nové slovíčko hned zapomene, pokud jej nemá před očima napsané. Jak mi sama řekla: „Co nevidím, tak si nepamatuju.“ Nezřídka se stává, že za to, že si slovíčka nepamatujeme, viníme „špatnou paměť“. Lidská paměť však u drtivé většiny populace funguje bezproblémově, potíž bývá úplně jinde – v tom, **jak se soustředíme** a hlavně **způsobu, jakým vnímáme a zpracováváme informace**. Nejlépe toto vystihuje systém **VAK**, podle kterého má každý z nás dispozice k určité strategii učení:

- Vizuální (zrakový) typ
- Auditivní (sluchový) typ
- Kinestetický (pohybový) typ

Podíváme-li se na to, jakým způsobem se u nás ve školách jazyky učí, tak posledně jmenovaný typ je z procesu prakticky vyloučen (při učení máme zřídka možnost vykonávat nějaké pohyby či se dokonce procházet po třídě). Díky mému někdejšímu školiteli z univerzity panu prof. PhDr. Aleši Svobodovi, DrSc. jsem se dozvěděl, jak skvěle zapojit do procesu učení kinestetickou paměť a učinit tak z učení naprosto přirozený proces. Jak?

Na střední škole si například studenti často pletou slovesa *take* (vzít) a *give* (dát). Přestože zde racionálně není důvod pro jejich záměnu, tak se s tím poměrně často setkávám. Jakmile na tento problém s nějakou třídou narazím, vzpomenu si na pana profesora a začneme se studenty hrát hru, při které si bereme a dáváme věci a u toho tato slovesa používáme. Nedávno mi po hodině jedna patnáctiletá studentka řekla: „tak teď jsem poprvé pochopila, co ta slova vlastně znamenají.“ Poprvé se totiž u ní při učení zapojila kinestetická paměť...

3. Chyba: neumíme se učit slovíčka

Na střední škole, kde vyučuji, jsem mnohokrát studenty zaskočil tím, že jsem jim dal větu na překlad do angličtiny, která byla dle jejich slov „trapně jednoduchá“, ale přesto ji nedokázali přeložit. Když jsem jim pak prozradil řešení, někteří reagovali slovy „Ježíši!“ (to, že se jednalo o církevní školu, zde nehrálo roli, na ostatních školách byla reakce obdobná 😊 Pro lepší představu budu konkrétní: jednalo se o větu „*Jak se má tvoje babička?*“

Přestože každý student v té dané třídě věděl, že „*Jak se máš?*“ se anglicky řekne „*How are you?*“ a babička se řekne „*grandmother*“ či hovorově „*granny*“, tak chvíli trvalo, než někdo nakonec větu takřka „složil“ dohromady. Tento žalostný výsledek je zapříčiněn strategií učení „naučit se slovíčka zpaměti“. Kdyby se studenti **učili slovíčka v kontextu a ve větách**, k takovýmto situacím by vůbec nedocházelo.

Jak jsme si řekli už v první kapitole, tak slovíčko je potřeba si osvojit a nejlépe i zažít. Málokdo si však může dovolit luxus dlouhodobějšího pobytu v anglicky mluvícím prostředí, a proto je naším úkolem vytvářet si jisté anglické „mikroprostředí“ tím, že budeme poslouchat audio a videonahrávky, číst, psát a mluvit.

Píšete-li si slovníček a já rozhodně doporučuji, abyste si jej psali, pak si nejlépe **píšte slovíčka v celých větách**. Můžete si dokonce udělat místo pro angličtinu obvyklých tří sloupečků sloupečky čtyři (poslední pro příklad).

4. Chyba: učíme se anglicky, ale myslíme česky

Už na základní škole jsem se často rozčiloval nad tím, proč jsou anglické texty v učebnici tak nesrozumitelné a proč věty často nedávají vůbec smysl a to i tehdy, když jsem si přeložil každé jednotlivé slovo do češtiny. Teprve s postupem let a zkušeností jsem začínal chápat, že ty texty vůbec nesrozumitelné nejsou, ba dokonce jsou často jasněji a logičtěji uspořádané než slova ve větách českých. Kdyby mi tehdy někdo alespoň v jedné hodině vysvětlil základní rozdíly ve vyjadřování mezi angličtinou a češtinou, hodně by mi to bylo ulehčilo práci. Bohužel s tímto jsem se setkal až na odborných seminářích na univerzitě a to, co jsem se tam naučil, vštěpuji svým studentům. A co to tedy je?

Nikdy jsem nechápal rčení „kolika jazyky mluvíš, tolikrát jsi člověkem“. Teď už ho chápu, protože přesně vyjadřuje tento problém. Spousta lidí Vám řekne, že se anglicky naučili až ve Velké Británii nebo Spojených státech. Tito lidé se totiž naučili **myslet anglicky**. Kvůli tomu ale není potřeba jezdit do zahraničí, je možné se to naučit i z pohodlí domova (byť je to samozřejmě delší proces, neboť délka expozice cizímu jazyku je nesrovnatelně kratší). Většina z nás to zažila jako určitý „aha-moment“, kdy jste jakoby zázrakem začali rozumět a plyně se vyjadřovat. A jak takové anglické myšlení vypadá?

Angličan i Čech pochopitelně vidí realitu stejně, nicméně ji jinak popisují, jinak o ní mluví. Dobrá zpráva pro nás je, že angličtina je v tomto poněkud „primitivnější“, „jednodušší“ – například více používá sloveso „být“:

I	am	busy.
Já	jsem	zaneprázdněný.
Nemám čas.		

Vidíte? V situaci, kdy Čech řekne „nemám čas“, tak Angličan by řekl „I am busy“ namísto očekávaného „I haven't got time.“ To samozřejmě neznamena, že druhá výše uvedená věta neexistuje, nicméně ta první je běžnější. Proč? Je kratší a jednodušší...

Student, který mluví anglicky, ale stále myslí převážně česky, se vyjadřuje krkolomně, pomalu, vyjadřování ho velmi vyčerpává a dělá chyby. V hlavě si totiž překládá česká slova na anglická, což vede ve výsledku k neobratným a komplikovaným formulacím namísto jasných a jednoduchých vět.

5. Chyba: ztrácíme motivaci.

O motivaci budu ještě podrobněji hovořit jinde, nicméně jakkoliv se tato chyba může zdát nedůležitá, je podle mého názoru ze všech nejzávažnější. Nemáte-li motivaci učit se cizí jazyk, pak Vás asi čeká opravdová dřina. Jako první je vždy nutné si ujasnit, **proč** se chcete učit a tento **cíl si neustále připomínat**, například formou *vision boardu* (obrázky země, kterou chcete navštívit nebo třeba obchodní cesty, kde uzavíráte smlouvu bez účasti tlumočníka), *pozitivních afirmací* (kartičky se sebe-posilujícími formulacemi) anebo třeba *odměny*, kterou si budete za učení dávat.

Součástí motivace by měl být i určitý **plán** nebo **vize**, kam se chcete ve svém studiu dostat. Například: „Na konci tohoto měsíce už si budu umět objednat v restauraci jídlo a naučím se 300 nových slovíček. Do konce roku se budu schopen porozumět v běžných konverzačních tématech a budu umět 1500 slovíček. Za to si dopřeji víkend ve wellness centru.“

Závěrem

Jsem rád, že jste dočetli až sem. Udělali jste první krok ke změně. Už víte, jak! Teď záleží na Vás, zda se pustíte do učení. Ještě jednou si v krátkosti zopakujme chyby, kterých byste se měli vyvarovat: Za prvé, neustále si opakujte, co jste se už naučili. Je nutné, abyste to dělali tak dlouho, dokud se Vám nevytvoří aktivní slovní zásoba. Za druhé, využijte Váš nejsilnější smysl, případně je kombinujte. Za třetí, uchte se slovíčka zásadně ve větách. Nejen, že se tím naučíte celé fráze a slovní spojení, ale bude Vám vše dávat větší a hlubší smysl. Za čtvrté, naučte se myslet anglicky. Stačí, když si budete uvědomovat rozdíly mezi jazyky a změna v myšlení přijde sama od sebe jen zkušeností a praxí. Za páté, najděte si silnou motivaci, proč se učit a povzbuzujte se.

Martin Thorovský